

Alle godsdiensten zijn toch gelijk?!

Te lezen: Deuteronomium 6:4-9 en 1 Korintiërs 8:4-6
Utrecht-Noord, 9 februari 1997

Godsdienst mag weer! Je leest het in de krant. Je ziet en hoort het op t.v.: Godsdienst mag weer!

Afgelopen week werd op de t.v. een interview uitgezonden met Frans Swarttouw, oud president-directeur van Fokker, een dag na zijn overlijden. Swarttouw zei in dat interview: 'Fokker was voor mij godsdienst'.

Tien jaar geleden had hij dat niet kunnen zeggen. Dan zou Fokker de volgende dag al failliet zijn verklaard. Want in die tijd was godsdienst in de publieke opinie een failliete boel.

Maar nu kon een man van zijn niveau, ooit verantwoordelijk voor zo iets groots als de nationale vliegtuigindustrie dat zeggen: 'Fokker was godsdienst'. En er kwamen positieve reacties op die uitspraak.

Godsdienst mag weer. Maar alleen als alle godsdienst mag! Godsdienst is oké als je maar geen exclusieve pretenties hebt ten aanzien van één bepaalde godsdienst. Je mag de waarheid niet claimen voor één bepaalde, en dat is meestal je eigen, godsdienst. Wanneer je dat als christen toch doet, kun je als reactie de opmerking verwachten: 'Alle godsdiensten zijn toch gelijk? Ze komen tenslotte toch allemaal op hetzelfde neer!'

Wat zit daar achter? Wat is er gebeurd dat Nederlanders heel relativerend zeggen: 'Alle godsdiensten zijn toch gelijk?!' Vroeger was dat in Nederland heel anders. Dan werd alles juist op scherp gezet, zodra het over God ging.

Ik ben als kind opgegroeid in Arnhem. Van de Arnhemse bevolking was ongeveer 40% katholiek en 40% protestant. En dat luisterde heel nauw als het ging om de keuze van je leveranciers. Mijn moeder had een groenteboer die katholiek was. En hij heette nog Pastoors ook. Maar hij was de enige die met zijn paard en wagen aan de deur kwam. De bakker moest toen echter wel een protestant zijn. En dat was hij, hoewel zijn brood niet zo best was.

Er is in veertig, vijftig jaar heel wat veranderd! We hebben schoon genoeg van alle kerkelijke twisten, die al die kerken hebben opgeleverd waarvan ieder meent de ware kerk te zijn. En dan praten we nog niet over alle godsdienstoorlogen die er geweest zijn. En hier en daar nog zijn: Noord-Ierland, de IRA, protestantse milities.... Is het niet God geklaagd?? Het gaat toch om dezelfde God??

Er is in Nederland heel wat veranderd. We leven niet meer, een ieder in zijn of haar eigen kerkje. 'Gij in uw klein hoekje en ik in 't mijn'. En omdat we dat niet meer doen - een ieder in eigen kleine hoekje leven - is de vanzelfsprekendheid er af.

Je had vroeger katholieken en protestanten. En protestanten had je in vele soorten.

Maar in ieder geval was je allemaal christen. Dat was vanzelfsprekend. Je wist wel dat er ook islamieten waren. Maar dat was ver weg. In Turkije en zo. En dat was toch maar een vreemd geloof. Met een hele maand vasten en zo. Het was toch maar beter dat daar zending bedreven werd en zij zich tot het christendom bekeerden. Dat was de vanzelfsprekendheid van het christendom. De vanzelfsprekendheid van het eigen vertrouwde wereldje.

Maar dat is voorbij. Op de ene hoek van de straat staat nog altijd een kerk. Maar sinds vijf jaar staat op de andere hoek een moskee.

En uw dochter zit op de havo in de klas met een meisje met een hoofddoekje op. En uw dochter zei twee weken geleden: Die Fatima - zo heet ze - houdt de ramadan. En serieus hoor! Een hele maand overdag niet eten. En ze meent het oprecht. Jullie mochten willen dat alle baptisten zo serieus waren!

De vanzelfsprekendheid van het christendom gaat er zo af. Christenen gaan zich onzeker voelen. Vroeger wist je met elkaar in je eigen kerk precies wat waar was, en wat goed en wat fout was. Maar sinds in onze maatschappij alles open is komen te liggen.... We zijn voorzichtig geworden! Stellige uitspraken vallen slecht. Er heeft zich een nieuwe godsdienstige trend ontwikkelt: die van het 'zoeken'. Als je met iemand over God praat, kan het gebeuren dat de ander zegt: 'Ja, ik ben zoekende'. Zeg dan niet te gauw: 'Mag ik u helpen om te vinden?' Er is een dikke kans dat de ander niet zoekt om te vinden, maar zoekt om het zoeken. 'Zoeken' is dan een doel in zichzelf. Het geloof is 'zoeken'.

Mensen hebben terecht hun bekomst van kerkelijke twisten en godsdienstoorlogen. We leven in een wereld waarin alle deuren open staan. De vanzelfsprekendheid van je eigen geloof is er af. En dan komen mensen er toe om te zeggen: 'alle godsdiensten zijn toch gelijk en komen op hetzelfde neer?'

Godsdienst mag weer. Maar alleen als duidelijk is dat godsdienstig alles mag.

Een vraag: Wat voor godsdienst is dat eigenlijk? Die godsdienst waarin alle godsdiensten hetzelfde zijn?

Een veel gebruikt beeld is dat van rivieren en de zee. Zoals alle rivieren tenslotte uitstromen in de zee, zo monden alle godsdiensten ten langen leste uit in één universele religie.

Wat voor religie is die universele religie?

Om bij het beeld van rivieren en zee te blijven: die godsdienst waarin alle godsdiensten gelijk zijn is bijkans oeverloos.

Rivieren hebben duidelijk oevers. De afzonderlijke godsdiensten hebben duidelijk herkenbare grenzen.

Maar die ene grote oceaan is één grote plas water. Oeverloos kun je er op ronddobberen.

Wat voor godsdienst is dat, die godsdienst waarin alle godsdiensten hetzelfde zijn?

Het is een godsdienst zonder duidelijke grenzen, nagenoeg onbelijnd, zonder eigen

gestalte. Het is een grote plas religiositeit!

En wat voor God is de God van de godsdienst waarin alle godsdiensten gelijk zijn?
Het is een vage 'god'.

Een 'god' zonder eigen gezicht. Zonder eigen stem. Zonder eigen naam.

In onze tijd wordt de idee van een 'godsdienst waarin alle godsdiensten gelijk zijn'
vooral gepropageerd door de new age-beweging.

Wat is de god van new age? Hij is 'energie'. 'God' is de energie die alles doortrekt. Zon,
maan en sterren, planten, dieren en mensen, lucht en water, dag en nacht: alles is
doortrokken van een kosmische oerenergie. Het komt er in het leven op aan je voor
die energie open te stellen. Dan leef je echt!

Wat is dat voor een 'god' die 'energie' is?

Het is een god zonder eigen gezicht. Zonder stem. Zonder eigen naam. Het is een god
die geen persoon is.

We lezen uit de bijbel uit Deut. 6:4 :

'Hoor, Israël, de Here is onze God; de Here is één'.

Dit is niet zomaar een bijbeltekst.

'Hoor, Israël, de Here is onze God; de Here is één'.

Dit is de oerbelijdenis van Israël. In deze woorden klopt het hart van Israëls geloof.
Orthodoxe Joden hebben deze woorden met zgn. gebedsriemen gebonden op hun
voorhoofd. En op hun linkerhand, links waar ook je hart zit.

'De Here is één'. Dat 'één' is heel wat anders dan 'het is allemaal tenslotte hetzelfde'.
Ze staan lijnrecht tegenover elkaar.

Het geloof dat belijdt 'de Here is één'.

En de opvatting dat alle godsdiensten toch gelijk zijn en op hetzelfde neerkomen.

'Één' is heel wat anders dan 'allemaal hetzelfde'.

Het getal 'één' is belijnd, afgegrensd. Één is één en niet twee of drie. En zeker niet
'alles'.

'Allemaal hetzelfde' heeft geen lijnen en geen grenzen.

Zeker: 'allemaal hetzelfde' heeft wel iets van 'één'. Het is het 'één' van 'één grote pot
nat'. Alles vloeit daarin in elkaar over.

Het ene van 'allemaal hetzelfde' heeft niets eigens. We spreken wel van producten die
een eenheidssmaak hebben. Ik heb begrepen dat de thee die in Nederland op de
markt wordt gebracht een eenheidssmaak heeft. Iedereen moet de thee uit een pakje
van Van Nelle kunnen drinken. Maar de echte theeliefhebber gruwet daarvan. Die wil
thee met een heel eigen smaak.

'Allemaal hetzelfde' heeft niets eigens. De God van wie gezegd wordt 'de Here is één'
is heel eigen. Hij is uniek. Zoals Hij is, is er geen tweede.

'De Here is één' wil zeggen: de Here is enig in zijn soort.

Als het over God gaat: alleen God is God. Hij is volstrekt uniek.

Deze God is geen vage God. Hij die één is, heeft een eigen gezicht, heeft een stem,

heeft een eigen naam. Deze God is een Persoon. Hij is geen doortrekkende 'energie'. Hij is een Persoon.

God heeft een naam. In Exodus 3 wordt verteld hoe God zich in een brandende braamstruik aan Mozes bekend maakt. God zegt tegen Mozes: Mozes ga naar de Egyptische farao. En zeg hem dat ik wil dat hij de Israëlieten in vrijheid laat gaan. 'Let my people go!' En ga naar de Israëlieten en zeg hen: 'De God van uw vaders heeft mij tot u gezonden. Maak je klaar voor de uittocht uit Egypte'.

Maar Mozes aarzelt. Hij sputtert tegen. Heer, de Israëlieten zullen zeggen: Je kunt ons nog veel meer vertellen over die God die jou gezonden heeft. Er zijn zoveel mooie verhalen over goden! Wie is die God van jou precies? Hoe is zijn naam?

Zo gaat het. Als je het precies wilt weten - en dat wilt u als het om verlossing en leven gaat - dan vraag je naar de naam.

En toen antwoordde God Mozes: 'Zeg tegen de Israëlieten: de God van Abraham, Isaäk en Jacob heeft mij tot u gezonden; dit is mijn naam voor eeuwig en zo wil Ik aangeropen worden'.

Dat is Gods naam. Dat is God om heel precies te zijn. De God van Abraham, Isaäk en Jacob. En ik mag er aan toevoegen: 'De God van Olof de Vries'. En u mag er aan toevoegen: 'De God van'. Vul uw eigen naam in.

God is geen vaag begrip. God is heel precies aan te duiden, aan te roepen. God is zo precies te omlijnen als het leven van een mens te omlijnen valt. God van Abraham, Isaäk en Jacob. Zo precies is God. Zo is zijn naam. En als je Hem bij die naam noemt, komt Hij hoogstpersoonlijk in actie.

God heeft een naam. God heeft ook een stem. Een eigen unieke stem.

De god van de godsdienst waarin alle godsdiensten gelijk zijn, heeft geen stem. Hij zegt niets. En je hoeft, als je in hem gelooft, ook zelf niets te zeggen.

In zijn boek de Celestijnse Belofte beschrijft James Redfield op een bepaald ogenblik een maaltijd in een leefgemeenschap van new age-priesters.

Eten is daar een godsdienstige gebeurtenis. Als je bonen eet en mais eet, dan stel je je als mens open voor de kosmische energie die door dat voedsel tot je komt.

Wat opvalt in de beschrijving van die new age-maaltijd is dat er geen woord gesproken wordt. Ik lees dat gedeelte voor uit het boek:

'Rond het middaguur zag ik diverse priesters een lange tafel midden op het binnenplein dekken en allerlei schalen voedsel neerzetten. Ze begonnen hun eigen bord vol te scheppen en informeel op hun banken te eten. De meesten glimlachten vriendelijk naar elkaar, maar ik hoorde niet veel gepraat. Een van hen keek mijn kant op en wees naar het voedsel.

Ik knikte, liep naar het binnenplein en schepte mais en bonen op een bord. Alle priesters leken zich sterk van mijn aanwezigheid bewust, maar niemand zei iets tegen mij. Ik maakte diverse opmerkingen over het voedsel, maar kreeg alleen glimlachend en met beleefde gebaren antwoord' . (p.112)

Een religie zonder woorden. Kosmische energie heeft geen stem. Je hoeft zelf ook niets te zeggen. Het enige wat je moet doen, is je open stellen voor die energie. De God van Israël, die ook de vader is van Jezus Christus, is een sprekende God. Hij heeft een eigen stem. Hij is Iemand, anders dan alle anderen. Hij is enig in zijn soort. En dat hoor je als je naar zijn stem hoort.

God heeft een eigen stem: Zoals Hij tot Abraham sprak: 'Ga uit uw land en uit uw familie naar een land dat Ik u wijzen zal. Ik zal u daar zegenen en tot een groot volk maken'.

Zoals God middels de profeet Jesaja tot Israël sprak: 'Vrees niet, want Ik ben met u; zie niet angstig rond, want Ik ben uw God'.

Die eigen stem van God is ook de stem van Jezus Christus:

'Komt allen tot mij die vermoeid en belast bent en Ik zal u rust geven', en: 'Je zonden zijn je vergeven'.

God heeft een eigen stem. En Hij roept een mens op ook zelf een eigen stem te hebben.

Zoals Jezus tegen Petrus zei: 'Wie zeg jij dat Ik ben?' Zoals Hij later tegen hem zei: 'Petrus, heb je mij lief?'

God heeft een eigen stem. En Hij roept u op - in antwoord op zijn stem - ook zelf een eigen stem te hebben: 'Zeg eens met je eigen woorden wie Ik voor je ben?'

God is niet de vage God uit de godsdienst waarin alle godsdiensten gelijk zijn. Hij is één. Zoals Hij is, is er geen tweede. Hij heeft een naam. Hij heeft een eigen stem. Hij heeft een eigen gezicht.

God heeft een eigen gezicht. Dat is het gelaat van zijn zoon Jezus Christus. Wie Jezus in de ogen keek, keek God in de ogen.

Alle godsdiensten zijn toch gelijk en komen op hetzelfde neer?!

De godsdienst waarin alle godsdiensten gelijk zijn, is een oeverloze grote plas religiositeit. De God van die godsdienst is een vage godheid, een onpersoonlijke levensenergie.

De God van de bijbel is Iemand. Hij heeft een naam, een gezicht, een stem die je aanspreekt en om antwoord vraagt.

Die God is uniek. Zoals Hij is er geen.

Tenslotte terug naar het begin van deze preek. Het is in onze maatschappij moeilijk geworden om te zeggen dat de God van Israël en de vader van Jezus Christus de enige God is. Die vanzelfsprekendheid is er af.

En als het niet meer vanzelf spreekt, moet u spreken.

Zoals Jezus Petrus uitnodigde te zeggen: 'Wie zeg jij dat Ik ben?'

Amen.